СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXIX. Ч. 31. Джерзи Сіті, Н. Дж., субота, 7. лютого 1931. VOL. XXXIX. No. 31. Jersey City, N. J., Saturday, February 7, 1931. THREE CENTS.

ПРИХОДИТЬ ДО КОМПРОМІСУ МІЖ СЕНАТОМ І ПРЕЗИДЕНТОМ

ВАШИНҐТОН. — Републиканські й демократичні сенатські провідники згодилися на те, щоб ухвалені сенатом $25,000,000 були призначені на допомогу потерпівшим від посухи, а то на засів, годівлю худоби і піддержку фарм.

Змінено давну стилізацію, бо виелімінувано попередну постанову в справі призначення тих грошей на поживу для голодуючих.

Кажуть, що коли президент погодиться з тою компромісовою пропозицією, тоді відпаде потреба скликання надзвичайної сесії конґресу.

ЗМОДИФІКОВАНИЙ БОНУС ПЕРЕЙДЕ.

ВАШИНҐТОН.—В урядових колах є тої думки, що конґрес заявиться за виплату ветеранських бонусів у готівці в тій формі, як її пропонує Овен Д. Йонґ, себто, щоби виплатити тільки тим, котрі знаходяться в крайній нужді. На те треба буде видати державі бонди на суму $500,000,000.

КАНАЛ НА РІЦІ ЛАВРЕНТІЯ.

ВАШИНҐТОН. — Злучені Держави й Канада покличуть незабаром до життя спільну комісію, яка розробить плян перетворення ріки св. Лаврентія в канал, по якім моглиб їздити великі кораблі з Атлянтійського океану аж до Великих Озер. В той спосіб получено би комунікаційно Захід обох держав прямо з Европою.

НАПАЛИ І ПОСТРІЛИЛИ УКРАЇНЦЯ.

НЮ ЙОРК. — Два молоді бандити напали на склеп з цукорками при 427 Іст 17 улиці, якого власником є Стефан Бзділь, член братства св. Володимира, від. 130 У. Н. Союза.

Бандити ранили нападеного з трох револьверових вистрілів, забрали $50 і втікли.

СВІТОВИЙ РЕКОРД КЕМПБЕЛА.

ДЕЙТОНА БІЧ (Флорида). — Капітан Малком Кемпбел, котрий осягнув досі два світові автомобілеві рекорди, здобув ще третій: він їхав 245 миль на годину.

ДВА БІЛІОНИ НА БУДОВИ.

НЮ ЙОРК. — Адміністрація міста Ню Йорку видасть на міські будови $2,000,000,000. Видатки будуть покриті видачею бондів. Найбільше коштуватиме будова нових собвеїв, на яку призначено $1,226,130,800.

ПОРАДИЛА СОБІ З БАНДИТАМИ.

ШИКАҐО. — Джан Папас сидів собі в хаті й читаючи про бандитські напади, твердив, що він не давби себе ограбити. Та ледви скінчив зі своїми погрозами, як до хати ввійшли три замасковані бандити і наказали піднести руки. Всі піднесли та відійшли до другої кімнати, згідно з приказом бандитів. Та жінка Папаса витягнула спритно з шуфляди револьвера й убила на місці одного бандита, а другий зі страху сховався під ліжко, а потім, коли за ним шукали, втік вікном. Третій бандит утік також.

І В КЕНТОКИ БІДА.

ЛЕКСИНҐТОН (Кентоки). — В стейті Кентоки бідують люди ще гірше ніж в Аркензо. А найбільше журяться тим, що посуха треває далі й нема виглядів на ратунок, якого надіялися з нових жнив.

РОЗДУМУВАННЯ СТАРОГО РЕСТАВРАТОРА.

ВИЛІЄМСБУРҐ (Вірджінія). — Генри Мукен, літ 93, славний нюйорський ресторатор і торговець винами, живе собі тепер на фармі й каже, що там почуває себе добре, бо не допікають йому лікарі, адвокати і священики. Каже, що Америка втратила через прогибіцію свободу, а Ню Йорк став через прогибіцію і хмародери огидним містом. В Ню Йорку, каже Мукен, нема тепер навіть де зїсти доброго обіду. Колись чесний ресторатор давав добре їсти, бо на їді не заробляв, а тільки на вині, а тепер настали інакші часи.

7,000,000 БЕЗРОБІТНИХ.

НЮ ЙОРК. — Мисс Перкинс, стейтова промислова комішенерка, подає, що статистика Бюра Праці, яка виказує коло 5,000,000 безробітних, є неправильною, бо безробітних є тепер понад 7,000,000.

ЗАБРАКНЕ ПШЕНИЦІ.

ВАШИНҐТОН. — Александер Леґґе, голова „Федерал Фарм Борд", доказує, що посуха, яка далі панує в хліборобських стейтах, доведе до того, що з цього року Америка випродукує замало пшениці для свого власного запотребовання.

ЗАСТРІЛИВСЯ ПО ВИХОДІ З КІНА.

БАЛТІМОР. — Капітан Джан М. Денді, летун з воєнних часів, приглядався в театрі картині, на якій представлювано боротьбу летунів підчас війни. Вийшовши з театру, він витягнув револьвер і відобрав собі життя.

СВЯТКУВАННЯ НЕДІЛІ.

Католики в Ріо де Жанейро (Бразилія) апелюють до нового уряду, щоби подбав про закон, який урегулював би цю справу. Хай неділя буде й відпочинком для робітників. Хай неділя буде днем радости для родини, для приявного батька; вона відновить, змінцить любов у родинах через святкування спільно недільного дня. А моральне зло пошириться, відібється й на державі, коли діти, у неділю вільні, будуть робити, що самі захочуть, бо батька нема дома, бо батько у фабриці. Так „А Униоу" апелює до мужів державних.

СТАТИСТИКА НІМЦІВ ЗНАД ВОЛГИ У БРАЗИЛІЇ.

Недавно видано статистику Німців з Росії під з. „Німці знад Волги". На підставі цих донесень Німців знад Волги буде в цілій Бразилії 12,000 душ. З цього припадає на Парану 3,000. Є вони у Ріо Ґранде Сул і С. Павлі. У С. Катарині мешкають вони в стороннах Ганза — Гаммонія. В минулому році прибуло там у стороні горішньої ріки Круел 2,000 душ.

ВИМАНЮЮТЬ ВІД ЛЮДЕЙ ОСТАННІ ЦЕНТИ.

У Винніпеґу арештовано 23. січня Густава Кравзе, обвинуваченого як провідника шайки, робітничих пявок, що використовували робітників, обіцюючи їм роботу за солону оплату. Коронному просекуторови Моффатови предложено сім афідевитів, у яких покривджені говорять, що вони платили по 5 до 15 долярів за роботу. За ті гроші посередники купували пива і відсилали їх до роботи до Севен Систерс та до копання ям під електричні стовпи, але по дневи праці їх відсилано до дому як нездібних.

Кравзе арештовано на основі закону Манітоби, який забороняє комунебудь, крім держави, провадити бюро посередництва праці.

МАНІТОБСЬКІ РОБІТНИКИ ХВАЛЯТЬ ПРАВИТЕЛЬСТВО.

Депутація від зорганізованих робітників в Манітобі 24. січня похвалила правительство премієра Брекена за його старання зменшити безробіття. Депутація, в котрій були представники вінніпеґської ремісничої і робітничої ради, провінціональної екзекутиви Ремісничого та Робітничого Конґресу й організацій залізничої обслуги, ходила до премієра, щоби предложити йому домагання зорганізованих робітників перед надходячою сесією сойму.

ЗАМЕРЗ.

Недалеко села Гордині в Самбірщині знайдено на дорозі трупа уново хорого Якуба Еберта, який, ідучи до дому, занедужав, упав на сніг і на місці замерз на смерть.

САСКАЧЕВАН МАЄ НЕДОБІР.

Провінція Саскачеван скінчила свій останній фіскальний рік з недобором в сумі $518,178. Довг провінції підріс на $11,174,305 в протягу року, що скінчився 30. квітня 1930. Процент від публичного довгу був вищий на суму $110,000. Такі є головні точки звіту, який предложив соймови 21. січня провінціональний скарбник, Гавард Мек Конел.

ЛЯХИ РОЗВЕЛИ ПРОЦЕС ПРОТИ УКРАЇНСЬКИХ ДІТЕЙ.

Львівське „Діло" повідомляє, що перед польським судом у Сокалі, в Галичині, зачався процес проти 35 пластунів. Всі вони ще молоді хлопці, школярі з середних шкіл.

ХОТІЛИ ВИДОБУТИ ЗОЛОТО І САМІ З НИМ ПІШЛИ НА ДНО.

Таке сталося італійському кораблеви „Артіліо", що вспів видобути з дна моря з затопленого давнього корабля касу з більшою скільністю золота. Колиж нурці підложили міну, щоб спричинити на затопленому кораблі вибух динаміту, що на ньому знаходився, вибух був такий страшний, що розірвав та затопив і корабель „Артіліо" з цілою залогою.

НЕ БУДЕ ЗМІНИ В ШКОЛАХ У ГАЛИЧИНІ.

Польський урядовий „Дневник законів" з 2. грудня оголошує розпорядок президента про викладову мову в народних школах у Галичині. Сей розпорядок постановляє:

Змінити мову навчання можна не скорше, як по сімох роках, рахуючи від часу, як стало правосильним останнє урядове рішення, що устійнило вже мову навчання в даній школі.

Сей розпорядок забезпечує нетикальність польської школи по українських селах поки що на сім років. Всі заходи щодо зміни викладової мови в сільських народних школах на той час виключається. Що після сімох років сей стан лишиться далі, не можна сумніватися. Тому сей розпорядок розвіває остаточно сподіванку, щоб можна було в Польщі добитися української державної школи.

НАЙДЕНО ЛІК НА ДІТОЧИЙ ПАРАЛІЖ.

Д-р Вестон Горст з Лістерового Інституту Превентивної Медицини в Лондоні оголосив 23. січня, що зробив найбільше медичне відкриття після інсуліну. Сим ліком є щеплення людей проти діточого паралижу, недуги, яка часом прибирає постать пошести і є причиною каліцтва, коли не смерти.

Горст нащеплював коням бацилі діточого паралижу, а відтак щепив людям сировицю таких коней і люди показувалися відпорними на діточий параліж. Проби з малпами, які ще більше заражуються цею недугою, доказали, що по нащепленню неможливо було заразити їх паралижем.

КОМУНІСТИЧНІ ПУСТЕЛЬНИКИ.

Як живуть комуністичні пустельники, вислані для пропаганди поза межі Совітського Союза, виявило 10. січня арештування пятьох комуністичних провідників у літниску Отвоцк, недалеко Варшави. Зловлені тих комуністичних провідників у пишній віллі, де вони кождого вечора збиралися на гучні вечері з комуністичними красавицями, з якими були повінчані по комуністичному закону. Несподіване прибуття поліції перешкодило їм ярказ в одній з таких вечер. Пивниця будинку була богато виполсаджена в кавяр, шампанські та бургундські вина.

НАСЛІДОК КРИЗИ.

Доносять, що в Куритибі (Бразилія) за листопад м. р. було 36 вінчань. В попередному році у листопаді вінчалось 63. Криза цьому винувата.

СМЕРТЬ ВІД ОС.

В С. Шавієр кольонії (мун. Жаґварі, Бразилія) злетіли на кольонію дикі оси. Вони покрили 1 гектар землі, а на нещастя на тому просторі була хата одного кольоніста. Оси жалили сильно усіх домашніх. Від трійливого покушення вмерла мама і четверо дітей у віці від 2 до 12 літ. Самого господаря покусали тяжко. Він живе, але обложно хорий.

БЕЗРОБІТНІ У РІО.

Всюди у світі, а головно по великих містах, з причини кризи є велике число безробітних. В Ріо (Бразилія) числять їх до 60,000 душ. Уряд обдумав висилювати їх зі столиці держави. Досі виселив 266 душ з родинами і 339 самотних. Їх вислано до ріжних провінцій. Виселювати їх на кольонії має подвійне добро. Робітник, працюючи, не згине з голоду і паралізується по містах комуністична аґітація.

ВІДВАЖНИЙ ХЛОПЕЦЬ.

Героїчний вчинок 9-літнього хлопця з Маґалянес, Чіле, котрий виратував з огню три молодші сестри, набрав тут широкого розголосу. Батько цього хлопця, Йосиф Лопез Весерра, повдовів тому 3 місяці. Після смерти жінки стратив роботу й попав у розпуку. З горя постановив покінчити зі всім. Він замкнув свої діти в помешканню, опісля облляв хату нафтою і підпалив. Та коли знялася пожежа, його хлопець Джоан вибив вікно й виніс на двір наймолодшу сестру. Потім вернув до хати й виніс ще оставші обиді сестри. Вкінці з перемучення й попечення він зімлів. Коли прийшов до памяти, довідався, що його батько застрілився.

БОЙКОТУЮТЬ „ПАЦИФІКАТОРА".

Ославленого полковника Бернацького (якого вислано на відпочинок за границю) випираються всі, що носять це імя в Польщі. Навіть з жінкою полковника не хотять в товариствах інші жінки працювати. І от в Перемишлі в товаристві „Войскова Родзіна", де п. Бернацька була головою, мусіли робити другі загальні збори й вибрати іншу голову, — бо ніхто з видІлових не хотів з нею у виділі працювати.

АРЕШТУВННЯ РОЗДАВАЧІВ УРЯДОВИХ РОБІТ.

В Оттаві відкрито шайку торговців урядовими роботами і двох членів шайки арештовано, а саме Ліо Бушарда, екзамінатора цивільної служби, і Л. Шартранда, робітника з департаменту доходового податку. За їх посередництвом можна було легко дістати урядову роботу; треба було тільки заплатити їм вимагану суму грошей і підписатись на екзамінаційнім папері, а відповіди на тім папері появлялися вже самі. Слідство виявило, що яких 100 урядовців заплатили за свої роботи 400 і 500 долярів і члени шайки зібрали в той спосіб коло 40 тисяч долярів. Слідча комісія сподівається арештувати ще трох, або чотирох членів шайки.

ВМИРАЮТЬ ЖЕРТВИ ЛЯЦЬКИХ ЗВІРСТВ

СМЕРТЬ НАСТУПАЄ ВІД РІЖНИХ ХВОРОБ, ЯК НАСЛІДОК „ПАЦИФІКАЦІЙНИХ" ПОБОЇВ.

ЛЬВІВ (Західня Україна). — З повітів, де шаліла лядська „пацифікація", тепер приходять все частіше відомости про смерть потерпівших від польських побоїв. Більшість людей вмирає від ґанґрини, бо вони своєчасно не мали відповідної медичної допомоги. Деякі були побиті так, що це викликало хворобу ріжних внутрішніх орґанів і це тепер спричинює тяжкі страждання людей і врешті веде до смерти.

Недавно помер Михайло Дмитрух, 45-літний селянин з Добрян біля Городка. Після того, як при кінці грудня його тяжко побили улани, він увесь час лежав у страшних муках. Та від смерти не виратувався. До села приїздив полковник 14. полку уланів та випитував людей, хто їх бив. До нього зголосилося 12 тяжко побитих селян, які очевидно не могли сказати призвищ уланів, які їх били. Цей полковник, кажуть, також переводив слідство в справі побиття й смерти М. Дмитруха.

У Гуменці коло Щирця помер унаслідок тяжких побоїв луговик Микола Стронський. Небіжчик умер у 22-гім році життя. Його побили польські улани підчас „пацифікації" Галичини пілсудчиками. Похорон М. Стронського відбувся при участи лугового братства та при величезному здвизі народу. Лугова орхестра з Острова приграла покійному похоронні пісні.

СТАЛІН МАЛПУЄ ЛЕНІНА.

МОСКВА (СССР). — На всеросійськім промисловім зїзді виступив з великою промою диктатор Сталін. Він заявив, що пятилітка має бути виконаною за чотири роки, а коли би була проваджена відповідна господарка, то пятилітку виконалиб за три роки. Далі Сталін говорив, що Росія має величезні природні ресурси, що дає їй можливість стати найсильнішою економічно між всіми державами світу.

Разом з тим він звернув увагу зїзду, що населенню большевицької Росії доведеться ще довго переживати злидні та інші тягарі, бо треба все напружувати сили, щоб закінчити комуністичну проґраму соціялістичного будування Росії. Сталін підкреслив, що Росія знаходиться в культурнім та технічнім відношенню на яких сто років позаду цивілізованих держав. Коли Росія не дожене цих держав, то вона все буде поневірятися.

Нарешті він закликав населення Росії вчитися технічного знання, щоб це знання опанувати. Тоді не треба буде користуватися трудом і знанням своїх ворогів.

Сталін у своїй промові старався як найбільше нагадувати Леніна. Він уживав способу такого говорення й рухів, які були в Леніна. Таксамо старався як найчастіше повторювати слова й речення яких уживав Ленін. Видно по всьому, що він дуже пильно студіює Леніна, щоби бути його достойним заступником.

КАНЦЛЕР ЗАКЛИКАЄ РАЙХСТАҐ ДО РОЗСУДНОСТИ.

БЕРЛІН (Німеччина). — Канцлер Брінінґ виголосив довшу промову в звязку з державним буджетом, який правительство предложило райстаґови на затвердження. В тоні учителя, що звертається до неслухняних школярів, Брінінґ радив парляментови приняти буджет без довших дискусій та без змін предложень уряду. Таким способом Німеччина може закріпити серед цивілізованих держав світу довіря до її републиканськo-демократичного устрою.

Він зазначив, що поволі ввесь світ приходить до того переконання, що репарації, наложені на Німеччину, лежать великим тягаром не лише на ній, але на всім економічнім життю світа. Він висловив певність, що прийде час, коли питання репарацій буде ще раз переглянене.

Націонал-соціялістичні посли вимагали негайного уступлення уряду Брінінґа та призначення нових виборів, у яких вони сподіваються здобути собі 180 парляментарних місць. Це забезпечилоб прихід до влади німецьких фашистів.

ЗНОВУ СТУДЕНТСЬКІ ЗАВОРУШЕННЯ.

ВІДЕНЬ (Австрія). — Студентські заворушення знову розпочалися в місцевому університеті. Студенти-фашисти напали на студентів-соціялістів за те, що в університеті розповсюджувано розкидки антифашистівського характеру. Студенти націоналісти захопили всі входи до університету і пропускали туди лиш тих студентів, які виказувалися посвідками приналежности до організації націоналістів.

Між ворожими групами студентів вивязалася бійка і тому викликано поліцію для втихомирювання їх. Поліція арештувала 11 ворохобників, а між ними лідера соціялістичного студентства. Вісім студентів попало до шпиталю.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays.
at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
Edited by Editorial Committee.
Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.
Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА:	
Three cents a copy.		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	0 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Сити і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$2.75

За оголошення редакція не відповідає.
За кожду зміну адреси платиться 10 центів.
З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.
Тел. „Свободи", Montgomery 5—0498. Тел. У. Н. С.: Montgomery 5—1838
Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

НОВА ЕКОНОМІЧНА ЕРА.

Економічні кризи є постійним явищем. Повторяються вони у певні періоди, а наука економії виразно зазначує, що вони при теперішній економічній структурі є неминучі. Значить, коли не зайдуть зміни, треба нам далі надіятися нових безробітних катастроф, тільки щораз більших, бо й промисловість зростає й робучих рук прибуває щораз то більше.

Ми бачимо далі, що підчас такої катастрофи терплять не тільки робітники, але й самі промисловці, бо безробіття потягає за собою банкроцтво ріжних торговельних і фінансових підприємств і приносить руїну міліонам тих, що втратили консументів.

З того виходить, що безробіття є в мирних часах такою катастрофою, якою є війна в часах неспокійних, та що ліквідація безробіття є не то гуманітарною справою, а вислідом здорового бизнесового розумовання. До такого заключення прийшов саме полковник Артур Вудс, голова комітету для боротьби з безробіттям.

Полковник Вудс твердить, що ми входимо тепер у нову економічну добу, в якій промислові підприємці зачинають почуватися до відвічальности за те, щоби давати робітникам постійне заняття. Він каже, що безробіття, яке так важко відбилося на цілім економічнім житті Америки, є визовом, киненим американському бизнесовому умінню. Американські бизнесмени, каже далі полковник Вудс, повинні цей визов приняти і взятися негайно до роботи та знайти способи заради тій економічній хворобі.

І це було би дійсно великим зворотом в економічній політиці, коли би бизнесові менаджери думали про зараду безробіттю в такий спосіб, як вони думають про те, щоби збільшати з кождим роком дивіденди. І коли би вони з бизнесового боку мали на увазі, що безробіття означає не тільки зменшення числа консументів і продукції, але разом з тим і зменшення дивіденд.

Полковник Вудс є тої думки, що отсе тепер зачався в економічнім житті Америки той зворот, що бизнесові менаджери вже зачинають думати однаково про зиски як і про забезпечення робітникам заняття і це є причиною, чому вони тепер не звільняють робітників, а навпаки ще їх приймають. Бизнес зачинає отже розуміти, що безробіття мусить бути зліквідоване його власними заходами. А коли би так сталося, то це було би дійсно початком нової економічної ери.

ПОЗІР УКРАЇНЦІ З ЗАКАРПАТСЬКОЇ УКРАЇНИ!

(ПІДКАРПАТСЬКОЇ РУСИ).

(Допис до „Свободи" з Закарпатської України).

Річ певна, що і між ними вже є відповідний напрям, щоби вирватися зпід впливу їх мадяронських **„превелебних"** і станути на чистім національнім грунті. Недавна вістка подана в американських українських часописах про те, що на однім українськім національнім святі виступав також **і хор Закарпатських Українців,** зробила на всіх українських землях, куди вона лиш донеслася — надзвичайно радісне враження.

Говорім однак, що хочемо, але всеж таки **почин** цілої протестаційної акції повинен вийти **від Галичан.** Вони на таких справах найліпше розуміються, вони й повинні притягнути до акції наших братів Закарпатян, тимбільше, що звичайно навіть поруч з ними (зоóібна в майнах) працюють. сібна вуглекопах) працюють.

Розгін цілої акції повинен звернутись передовсім **проти Москалів,** котрі яко правдиві інтрузи пхаються навіть на наші землі.

А увагу чехословацького уряду треба звернути головно на те, що коли він вже готується навіть до надання нам так давненько вже приреченої автономії, то не лицює йому розпоряджатися самовільно нашою рідною землею і віддавати хочби лиш кілька квадратових гектарів її в руки наших національних ворогів.

Миж маємо в Карпатських горах, на Верховині, цілі тисячі майже безземельних наших Верховинців, котрі раді, якщо можуть вівсяний ощіпок дати в руки своїм дітям — і нараз п. Бенеш, підмовлений очевидно своїм співпартійником Кльофачем — збирається плідні наші землі віддавати московським інтрузам — а наші бідні Верховинці мають далі вдоволятися вівсяним ощіпком та дрібненькою гірською картопелькою!

Цего рода **„славянофільство"** Чехів не дасться уже в ніякий спосіб оправдати, і проти нього мусять наші заокеанські браття якнайбільш **рішучо запротестувати.**

Очевидна річ, що форма протесту мусить бути дуже оглядна і прилична — але мовчати нам годі, бо — як вже зазначено — цих пять тисяч кацапів — це лиш перші післанці до обітованої землі, котрі, мов ті висланці Мойсея — мають принести панам Керенському і Милюкову на држучках винограді грозна з закарпатської теплої, української країни. Бож і справді на нашім Закарпаттю родиться прегарний виноград, даючий між іншим славне **середнянське вино.** А Москалі — як відомо, мають крепку глотку, і добре вино для них важнійше як „рільництво", до котрого їх хитрі, а рівночасно наївні Чехи хотять притягнути.

Ми, Українці, стаємо дійсно помимо волі предметом справдішних **трагікомедій.**

З нагоди тих поголосок про автономію на Закарпатській Україні піднесла польська шовіністична преса кольосальний крик, що це Чехи роблять **на зліть Польщі,** і що вони гострять зуби взагалі на західні (під Польщею) українські землі.

Дотого не так давно був у Кошицях (на Словаччині) процес проти кількох Галичан за належаннє до УВО-ції. Обвинувачені доказали, що акція УВО-ції звернена є лиш **виключно проти Польщі** — но, і зістали освободжені від вини і кари.

І з цеї причини піднесли польські шовіністи скажений крик, що, мовляв, Чехи помагають Українській Військовій Організації.

А тимчасом, що роблять Чехи? **Чехи** збираються віддати **нашу рідну українську землю** на поселення для пятьох тисяч Москалів, що ненавидять Українців гірше чорта.

Тай цего ще мало: вони рішилися уже в найблизшім часі **здержати виплачування підпомог** українським еміґрантам. Вістка та є досить неясна—але річ певна, що в ній є досить правди. У всякому разі Чехи звивають Українську Господарську Академію в Подєбрадах і то вже в літі цего року.

Щож було би простішого і розумнійшого, як перенести ту високу школу до Ужгороду для користи нашої закарпатської людности — але ба! інтриги панів Бескидів та Кльофачів на це не позволяють.

До того треба знати, що на Чехів роблять просто заворожуюче враження такі імена як Керенський, а особливо Мілюков. Як? **Мілюков** до нас приїхав? **Сам** Мілюков? І чеська душа, десятками літ переповнювана москвофільством, аж дрожить з одушевлення. Дарма, що Масарик грубезною книгою доказав нікчемність тої так званої „російської культури" (?). — Це на Чехів не впливає, бож майже що дня Крамаржі, Кльофачі та їх писаки вихваляють все, що російське, а рівночано заперечують, немовби істнував який український народ і українське письменство та взагалі українська культура.

І це діється власне тоді, коли рівночасно в самім столичнім городі, Празі, день в день викладає у двох високих українських школах цілий ряд професорів українською мовою про всілякі ділянки знання.

І хто тут годен розібрати той умовий круговорот у братів Чехів, котрі так далеко сидять від Москалів (бо переділені від них Поляками, Українцями та Білорусинами), а мають за безпосередних своїх сусідів Поляків, котрі день в день пєчать їх у своїх газетах останніми словами.

Зрештою є і такі Чехи, котрі розуміють добре ту єзуїтську політику Поляків супроти чеськословацької держави та відчувають і ту кривду, яку зносять Українці під рукою того славянського брата.

Читачі „Свободи" знають мабуть справу подання „Народного Дому" в Городенці до суду дотично шкід, зроблених тій інституції „пацифікуючими" поліційниками. Польські суди у трох інстанціях відкинули те подання, опираючись на якімсь австрійськім патенті ще з 14. марта **1806** р. Отже одна **організація чеських учених правників** вибрала зпоміж себе спеціяльну **комісію** для розслідження правно-цивільних наслідків тої преславної пацифікації.

Після оречення тої комісії, хоч згаданий патент каже, що до суду цивільного не вільно позивати урядників о винагороду шкоди, спричиненої виконанням їх обовязків— то однакож той патент не має приноровлення там, де урядовець або його начальник **переступає управнення,** виходяче з виконання ним дотичної урядової акції.

Є то отже великим ударом в лице польських судів — тим більше болюче, що виконане вченими... заграничними правниками.

У всякому разі — хоч те оречення жмінки вчених чеських правників дуже для нас прихильне — то не зашкодило би, колиб вони застановились і над тим, чи можна нашому бідному, безземельному народови на Закарпатській Україні — **забирати** десь якусь рештку ще давних державних чи дідичівських земель та поселювати на них наших смертельних ворогів, котрі би між нас лише распрю, деморалізацію та московську безшабасність вносили.

Земля наша — скроплена **потом** цілих наших поколінь, та не лиш потом, але і **кровю** під канчуками безсердечних мадярських дідичів та їх напів диких наставників.

До нашої землі — лиш ми маємо право і це треба в резолюціях наших протестаційних мітінґів рішучо — хоч і в оглядній формі — висловити.

Августич Бокшай.
(Конець).

ГРІХ СУПРОТИ МОЛОДІ.

Про викинення Української Студетської Громади у Варшаві на вулицю.

(З кругів студенства).

В перших днях грудня м. р. в житті української молоді міста Варшави стався факт, який певно відібється голосним відгомоном серед українського студенства і в Польщі і за кордоном. Річ у тому, що Управа Української Студентської Громади у Варшаві дістала від Товариства Допомоги, на чолі якого стоїть „відомий" професор Роман Смаль-Стоцький, лист, котрим згадане товариство виповіло у спосіб якнайбільш рішучий домівку для Громади в „Українському Студентському Домі", мотивуючи свій поступок нібито поширенням та рементом інтернату.

Слід підкреслити, що Управа лист цей отримала в суботу ввечері, коли мала відбутись одна з чергових традиційних збірок Громади. Коли наші студенти, нічого про цей лист не знаючи, почали заявлятись на сходини, адміністрація дому намагалася силою нікого до помешкання не впустити.

Українська Студентська Громада уважає за свій обовязок подати до відома ширшого загалу Українського Громадянства отсе: Ще від часу уступлення з Товариства Допомоги п. ректора І. Огієнка Українська Студентська Громада стала помічати дивну зміну у відношенні Товариства Допомоги до У. Г. В цілій низці розмов представників Громади з новим головою, п. Романом Смаль-Стоцьким, п. п. Чикаленком та іншими виявилося, що товариство, репрезентоване зазначеними особами, йдучи в розріз зі своїм безпосереднім завданням, домагається від Управи У. С. Г. чогось в роді окремої політичної декларації, якаб одна могла забезпечити співпрацю Товариства Допомоги з нашою студентською орґанізацією. Коли Громада, як товариство професійне і суто-допомогове, такої декларації п. Романові Смаль-Стоцькому та іншим чинникам Товариства допомоги дати, річ зрозуміла, не могла, тоді на Українську Студентську Громаду розпочався ґенеральний наступ; перший етап цього наступу — це ціла низка провокаційних чуток, якими деякі особи намагалися скомпромітувати Українську Студентську Громаду, приписуючи їй назву орґанізації збольшевиченої і таке інше. Другий етап, наразі останній, це позбавлення Української Студентської Громади права користання з помешкання в У. С. Д.

З усього того бачимо, що згадане умотивування в листі Товариства Допомоги (щодо ременту інтернату), в якому останнє виповідає нашим студентам помешкання, є цілком неслушним і дуже нефортунно видуманим претекстом, тимбільше, що до поширення Інтернату Т-во Допомоги, здається, і не думає приступати. Управа Української Студентської Громади у Варшаві застосувалась до листа Товариства Допомоги і в цю хвилину підшукує нове, власне, незалежне помешкання. Але на цьому не кінець! Українську Студентську молодь, майбутніх громадських провідників, позбавили можливости свобідно розвиватись! Нехай опінія старшого громадянства і студентства осудить поступовання тих, що поповнили цей гріх супроти молоді.

В. БУДЗИНОВСЬКИЙ.

ВОЄННА ВДОВА

(Оповідання).

5)

Батіг взяв поданий йому пашпорт. Оглянувши його, усміхнувся і каже:

— Ви самі спіймалися. Сеж пашпорт Івана Караха. Тепер бодай вже певно знаю, що ви Карах, але Іван, не небіжчик Стефан. Чи схочете побалакати зі мною про продаж вашого маєтку: вашої пайки і пайки по небіжчикови Стефані?

— Алеж кажу вам, що я ще не небіжчик!

— Та ви ні. Небіжчик ваш брат Стефан.

— Мій брат не Стефан, а Іван. Він живий в Америці, я живий тут.

— У вас хіба не всі дома... Докази, що Стефан погиб, є. Що Іван поїхав був до Америки, та що тепер вернув, доказує ваш пашпорт. Мені однаково, з ким робити контракт: з Іваном, чи зі Стефаном. Але щоби контракт робити зі Стефаном, треба би, щоби він жив. З вами зроблю контракт і заплачу вам, але як ви будете тим, ким ви є, і на що маєте документи: як ви будете Іваном, не небіжчиком Стефаном.

— Все небіжчик, тай небіжчик! Вам не дивуюся, бо ви мене не знали. Але моя жінка чейже пізнає мене. І теща пізнає. Заведіть мене до них!

— Ходіть! Вперед підемо до тещі.

Оба вийшли з робітні і пішли на перший поверх. Батіг застукав до дверий кімнати тещі. Двері відчинилися і на порозі станула стара Тиндючка. Оба її зяті стояли мовчки, цікаві, що вона сама скаже, придивившися гостеви. Тиндючка хвилю вдивлялася в Стефана. Нараз кинулася йому на шию з радісним криком:

— Іван! Про вовка помовка, а вовк тут. Саме вчера ми балакали про те, щоби тебе допитати в тій Америці, а ти сам приїхав. Ми ще не розрахувалися. У тебе ще та готівка небіжчика Стефана, яку ти на відїзднім до Америки вибрав був з банку. Ті гроші належаться вдові по Стефані. Гадаю, що ти привіз їх.

— Придивіться мені, мамо, ліпше, — Стефан перебив. — Я не небіжчик і не Іван. Я ваш зять, Стефан.

Баба заломила руки і з обуреннем відповіла:

— Ти мені дурниць не плети, бо я маю не лиш урядовий документ, але й власні очи! Я знаю, чому ти не хочеш бути Іваном. Бо ти вже раз обікрав був Стефана, беручи з банку його гроші. Тепер ще хочеш вкрасти його відумерщину. Для тебе кримінал, не маєток небіжчика Стефана!

Стефан бачив, що йому з тещею нема що балакати. Обернувся до Батога і каже:

— Заведіть мене до жінки. Жінка знає мене ліпше.

До жінки не потребуєш іти, бо гамір в сінях зацікавив її і вона сама вийшла. Стефан приступив до неї і питає:

— Марино! Чи й ти не пізнаєш мене, що так дивишся, як теля на нові ворота?

— Чому би не пізнала. Тільки здивувалася, що тебе побачила. Я ще не знала, що ти вернувся з Америки.

— Отже скажи їм, хто я!

— Хібаж вони, бодай мама, самі не знають хто? Ви, мамо, вже забули його? Правда, давно не бачили його, але він так дуже не змінився. Я гадаю, що аби в місті показався, то хоч би з ніким не балакав, розійдеться вість, що Іван Карах вернувся з Америки.

В крайній розпуці Стефан крикнув:

— Марино, придивися мені ліпше! Я не Іван. Я Стефан, твій муж. Я не погиб...

На лици жінки виступив жах. Очи троха з голови не вилізли. Вона ледви вишептала:

— Або Іван, або... дух Стефана.

В кімнаті заплакала дитина. Жінка затрусилася, втікла до кімнати і двері заперла за собою, защепила на гачок. Стефан стояв стуманілий. Теща приступила до Батога і шепнула йому до вуха:

— Поклич жандарма і передай його судови... того ошуканця!

Батіг, що ввесь час, стоячи з руками в кишени, дивився і слухав, приступив до Стефана, сіпнув його за рукав і потяг його за собою на долину, до свого бюра. Стефан сів на кріслі при столі і мовчав. По його лици спливали сльози. Батіг тої мовчанки не перебивав. Аж коли Стефан зітхнув і шепнув „то вона вже й дитину має", Батіг промовив.

— Я сам бачу, що сталося нещастє. Але, чоловік має розум. Треба щось обміркувати, щоби сего нещастя ще не побільшити.

— Ваша правда. Але що тут зробиш? Як би не було тої дитини, то може якось полатав би... Ви любите мою... вашу жінку?

— Люблю і добре мені з нею. Ще більше люблю мою дитину.

— Як жінку лишу вам, то нещасливий буду я. Ну, може троха й вона, як прозрить і повірить, що я справді Стефан. Як жінку відберу, будемо нещасливі всі трое. Не велике то щастя мати таку жінку, що після непевної ще вісти про смерть мужа, зараз вийшла за другого, ще й до мене вернула з дитиною... не моєю. Жінка не буде щаслива, бо все буде мати на совісти свій поспіх і те, що мужа обдарувала дитиною від иншого. Ви не будете щасливі, бо втратите жінку, маму вашої дитини, на якийсь час може й дитину, бо її треба лишити у мами...

— Бачу, що у вас не лиш горяче серце, але й холодний розум. Не гадайте, що на мені не відібється сумно те, що вже сталося... Коли ви вже забалакали так розумно, то я позволю собі тягнути ваші думки далі і подати їх практичний і конечний для нас обох вислід. Вислухайте, не перебиваючи, і коли скінчу, скажіть вашу гадку. Для вас ліпше махнути рукою на жінку, як жити з такою жінкою. Правду кажете, що як би не було дитини, то можна би зробити інакше. Але дитина. Для жінки було би найліпше, як би лишилася при мені, але гадаючи, що ви справді погибли, та що то лиш Іван зажартував собі. Для мене було би найліпше, як би ви вашу жінку полишили мені... ще й продали мені вашу батьківщину: вашу пайку і пайку вашого брата.

— Я братової пайки не можу продати, бо не маю від него повновласти.

— Навпаки. Ви не можете зробити контракту за себе, бо не маєте своєї леґітимації. Ви можете зробити контракт лиш як Іван Карах, бо маєте пашпорт Івана Караха і, як би треба було, то моя теща може у нотаря посвідчити, що ви Іван Карах... Чому ви взяли пашпорт не на себе, а на імя брата?

Стефан аж тепер оповів, як то він перемінився в американського інваліда, як заїхав до Америки і чому перемінився в свого брата Івана.

— Отже бачите, — Батіг промовив, вислухавши. — Ви тут не Стефан, а Іван Карах. Урядово знають, що Стефан помер, та що його батьківщина перейшла на Івана. В табулі ще не переведене, але спадкова маса є до розпорядимости Івана. Як ви з вашим пашпортом прийдете до нотаря, то він без намислу спорудить документи, потрібні вам на те, щоби посісти відумерщину і її разом з вашою пайкою продати, кому схочете. Продасте мені?

— Продам, бо іншого виходу нема!

— Що потому з собою зробите? Купите який новий маєток в інші місті?

— Поїду до Америки.

— До Америки тепер дуже тяжко дістатися. Там іміґрацію сильно обмежують.

— Яж Американець Іван Карах! — Стефан сказав, усміхнувшися на кутні зуби. — Маю пашпорт відтам сюди і назад відси туди...

— Коваль клепче, поки тепле. Ходім зараз до нотаря... А не забудьтеся і не підпишіться Стефан, бо ви тепер Іван.

Пішли і справу скоро полагодили, бо Стефан заплатив нотареви грубо поверх тарифи. Прощаючися з Батогом, Стефан сказав:

— А жінці скажіть, що то Іван справді зажартував собі, пуджаючи її, що він її перший муж.

(Конець).

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ

БОФАЛО, Н. Й.

Два Листопадові Свята.

В неділю, 16. листопада м. р., святкувала громада при українській католицькій церкві св. о. Николая Листопадове Свято, злучене з протестом проти ляцько-вандальського терору.

Місцеві братства, товариства і пластуни виступили в параді з американськими і українськими прапорами.

По промові о. Кузіва відправлено панахиду за всіх, що дали життя у визвольній боротьбі за рідний край. Підчас панахиди зібрано на інвалідів $...

Вечером зібралося в церковній галі велике число людей, а між ними кілька Американців, на концерт і протест проти ляцько-вандальського терору. Церковний хор ім. О. Нижанковського, числом не так великий, але добре вправлений під батутою п. О. Заремби відспівав пісні доволі добре і зрозуміло. Дуже гарно вийшов дует „В гаю зеленім", який відспівали п-на Софія Ґура і Анна Макух. Кілька сольових пісень відспівала своїм милозвучним голосом п-на Софія Ґура. Ця молода тут роджена панночка має талан, тільки треба посвяти і охоти до науки. Вязанку українських пісень на скрипцях дуже гарно відограв п. Василь Дивищак в товаристві п. Ів. Кузіва. Супровід на піяні до сольових пісень відограла п-на Марія Бабала. В цеї молоденької дівчини видко велику охоту до музики. Кілька молоденьких шкільних дівчат віддеклямували дуже гарно з правдивим чуттям патріотичні поезії з нашої визвольної боротьби.

На тему Листопадового Свята говорив о. М. Кузів.

Говорив також гість о. Генри Б. Шов, котрий приїхав на концерт зі своїм стареньким 73-літним батьком. У своїй мові зазначив, що вже від кількох місяців інтересується Українцями. З концертових, відспіваних пісень пізнав він, яке велике духове богатство має український нарід. Нарід з таким богатством, говорив о. Шов, повинен мати свободу і свою власну державу. Згадуючи про галицькі терори, він сказав, що добре державне правительство своїх підданих не гнобить, але підносить до добра і гаразду.

Місцевий провідник пластунів п. Юрій Ґура говорив, що мимо терпінь, яких зазнає нарід від ворогів, прийде воля, бо на місце замучених соток наших борців стануть тисячі, що виборють волю Україні.

Протест проти польських погромів над українським народом вислано до правительства Америки, Англії, Франції і до Ліґи Народів у Женеві.

Друге Листопадове Свято відсвяткувала громада, яка ґуртується при дочерній українській католицькій церкві св. Василія в Ланкастер, Н. Й. В неділю, дня 30. листопада, рано по богослуженню о. Кузів виголосив патріотичну проповідь, а відтак відправив панахиду за душі полеглих героїв. Збірка на інвалідів принесла $10.25.

Пополудні того дня відбувся концерт, який випав надспідвано гарно. Бофаловський хор ім. Нижанковського вивязався світло із свого завдання. Деклямацію „До могили" віддеклямувала п-на Марійка Заремба з таким чуттям, що присутних привела до плачу. Хор і декляматорку гості приймали дуже щиро, нагороджуючи їх оплесками.

Відтак переведено збірку, яка принесла $31.25. Збірку призначено на лікування жертв погромів.

По збірці провідник бофаловських пластунів п. Юрій Ґура сказав кілька палких слів про нашу лучність із старим краєм, Листопадові свята, а також про організацію пластунів.

При кінці хор відспівав гимн „Ще не вмерла Україна" і „Не пора". Всі вдоволені і скріплені духом вертали домів, дякуючи бофаловському хорові, що зробив їх громаді таку несподіванку.

Григорій Плотиця,
член від. 127 У. Н. С.

ФИЛАДЕЛФІЯ, ПА.

Центральний Комітет поширює свою діяльність.

В Белві-Стретфорд готелю відбулися наради „Комюніти Кавнсил оф Филаделфія". На тих нарадах рішено отворити дві нові секції: імігрантську і здоровля. Секцію здоровля підпорядковано „Филаделфія Гелт Ліґ" з її 22 агентами. До імігрантської секції ввійшли організації міжнародного характеру й визначніші чужинецькі, які займаються допомогою імігрантам. До уряду в „Секшен ан Імігрейшен" ввійшов д-р Володимир Галан, предсідатель Українського Центрального Комітету організацій міста Филаделфії.

Загальні збори Центрального Комітету відбудуться в неділю, дня 8. лютого, в галі Горожан, де буде обговорена між иншим ще й справа співпраці з „Комюніти Кавнсил".

З ЖІНОЧОГО РУХУ В АМЕРИЦІ.

Союз Українок у справі збірок на медичну допомогу.

Мимо ріжних міжнародних конференцій, переговорів та мирових покликів, держави зброяться далі й готуються до війни. Незабаром готово бухнути воєнне полумя і знову заллять наші землі пожежею. І застане нас так як, бувало, знову неприготованих.

Союз Українок зачав медично-допомогову акцію та взиває всі свої відділи і жіночі гуртки до збирання жертв та уладжування підприємств на сю таку конечну ціль.

Памятаймо, що вітчина може зажадати від нас кождої хвилі жертв, а ми повинні бути готові до цього.

Не жалиймо лепт, бо вони призначені на важну і велику ціль. Не чекаймо, аж лихо спаде на нас, а готуймося вже тепер до боротьби з лихом.

Українські жінки, будьмо готові!

П. Дембіцька, заст. секр.

CONTRIBUTE TO THE UKRAINIAN MEDICAL RELIEF FUND!

(By K. E. Schutock).

When the sudden raids were made by the Polish troops upon the Ukrainian inhabitants in East Galicia, thereby rendering so many thousands, helpless, and without shelter, food, clothing or medical aid, the Ukrainians in America did not have a single organization that was equipt to send immediate financial relief. In order to respond to the appeals for help it became necessary to hold numerous meetings for the solicitation of contributions. The lack of an organized relief fund led to long delays in sending relief.

Reports from Europe show that in most instances supplies did not reach the Co-operative stores and Public Institutions. The fact that relief work had to be conducted through secret channels because of ban placed by the Polish authority did not help matters eventually even the Ukrainian Medical Institution (Narodna Litchnitzia) ran short of First Aid Equipment.

Realizing our unpreparedness in being unable to lay our hands on an emergency relief fund, and wishing to avoid similar occurrances in the future, the Ukrainian Nationanal Women's League elected a committee of five members to make careful inquiry and formulate plans to secure funds to alleviate the present suffering and for the establishing of a permanent relief fund.

The members of the Committee are: Dr. Nellie Pelecovich, Mrs. Catherine Barkiw, Mrs. Anna Onyshchuk, Mrs. Pauline Avramenko, Miss Katherine Schutock.

The Committee has adopted the name of **Ukrainian Medical Relief Fund** which is to be conducted under the auspices of the League. The Committee is to be enlarged by the addition of one representative from each of the Leagues branch and affiliates (any other women's organization belonging to the league as a group member). During the past several weeks we have been carrying on our work for the solicitation of contributions chiefly through letters adressed to Ukrainian Parishes, organizations, and individuals. We have also used the Ukrainian press as a medium in order to get in touch with those people whose addresses are not available to us.

The Committee has received encouraging responses; however, a greater response is necessary. We in America can hardly conceive the hardships being borne by those in Europe. The Committee realizes that the generosity of the Ukrainians in America is being severely taxed. The necessities of the cases, however, demand serious sacrifices. We urge the Ukrainians to recognize their responsibilities. The work must go on even at the expense of personal sacrifices. Any contribution however small will be appreciated. Send all money to the Committee's address:

Ukrainian Medical Relief Fund, Mrs. Pauline Avramenko, sec'y. P. O. Box 101, Station D, New York City.

ЛИСТИ З РІДНОГО КРАЮ

(Подаємо в оригіналі ті листи, що наспіли з краю в справі останніх подій. — Ред.).

XV.

ПІДГАЙЦІ, ГАЛИЧИНА.

Дорогий Брате!

Твій лист з 18. 10. м. р. я одержав і хотів тобі зараз відписати, але я не смів свого наміру виконати, бо дня 12. листопада м. р. мене арештовано і запроторено найперше до тюрми в Підгайцях. Потім мене перевезено до тюрми в Бережанах, а вкінці дня 31. грудня м. р. мене випущено на волю, бо семитижневе слідство не виказало у мене ніякої вини. Закидувано мені приналежність до УВО і підпали кількох стирт. Хоч не було на це ніяких доказів, передержано мене сім тижнів в тюрмі. В згаданім листі питаєш, чи мене „власть імущі" оставили в спокою. Отож, як бачиш, ні. Та арештовання — це ще дурниця.

В часі „пацифікації" довелося мені пережити ще щось багато гірше й страшніше. І саме про цю „пацифікацію" я хочу тобі дещо написати й якщо ти цікавий, то послухай!

І так дня 23. вересня м. р. раненько появилися в Підгайцях відділи поліції й почали „роботу". Я пішов до бюра, але працювати спокійно не міг, бо стали доходити покищо непровірені чутки, що в магістраті поліція страшно катує наших людей. Десь коло год. 4-тої пополудні прийшли поліціянти й по мене. Забрали мене з бюра і повели до дому. Тут перевели ревізію й хоч нічого підозрілого або нелегального не знайшли, скували мені руки ланцюшками й повели до магістрату „на пшеслухане".

Як я тільки ввійшов в магістратську браму — зараз накинулися на мене поліціянти, як стадо диких і кровожадних звірів, і з діявольським реготом завели мене до шопи, де стоять магістратські сикавки. Тут почалася для мене правдива Голгофта. — Зі всіх боків окружили мене поліціянти й почали обкладати то кольбами то кулаками в плечі, груди, живіт і лице при акомпаніменті словних зневаг і погроз в тім роді як наприклад: „а маш, кабане, Українец, памятай, абись на польской земі не будовал Украіни" і т. п. Потім зняли мені з голови капелюх, а з плечей загортку, кинули на землю долілиць, один поліціянт сів на голову, а другий на ноги, з боків стало кількох поліціянтів з буками й почали бити. Били з цілої сили по задній части тіла від крижей до колін.

Я зразу терпеливо й мовчки зносив удари, але пізніше не видержав і почав кричати. Тоді поліціянт, що сидів мені на голові, заткав мені уста долонею. Били мене так довго, доки я з обезсилення не перестав кричати. Коли вже перестали мене бити, я з трудом підвівся з землі й тоді повели мене на переслухання пред комісаря. Цей запитав мене, чи я знаю, хто палив польські стирти. Я відповів, що я про це нічого не знаю й що взагалі з підпалами не маю нічого спільного. Тоді комісар казав мене відвести до якоїсь комірчини. Тут при дверях сів собі поліціянт і почав мене морально тортурувати. Говорив, що, як мені життя миле, то я повинен все виявити; в противнім разі він зі мною зробить, що сам захоче. Потім казав мені відвертатися до стіни — сам не знаю, чому.

Я вкінці, щоби освободитися від цих моральних тортур, сказав, щоби мене завів до комісаря, бо я хочу йому щось сказати. По хвилині мене покликано перед комісаря. Цей запитав мене, що я йому хочу сказати, а коли я заявив, що нічого — тоді казав мене завести до арешту — та поліціянти замісць до арешту завели мене до тої самої шопи, що передше, зняли з мене загортку, положили на землю й знова били в такий самий спосіб, як перший раз, тільки довше і сильніше. — Разом всипали мені найменше 100 буків.

Потім, як вже перестали бити, завели мене до якоїсь пивниці, де я обезсилений положився на купу вугля. В цій пивниці застав я кількох товаришів недолі, котрі скатовані лежали на землі й ледви дихали. Та мої муки ще не скінчилися, бо мені над головою в тій шопі, де мене бито, дальше катували наших людей, і прошибаючі серце зойки катованих доходили до моїх вух, а слухати це все й чути було страшною моральною мукою, від якої, якщоб вона була довше потревала, можна було ошаліти. На щастя коло год. 8-мої вечером все стихло, а коло 9-тої отворилися двері від нашої певниці і нас всіх випущено на волю. Я, хоч з трудом, підвівся з землі й поволікся до дому.

Тут я оглянув себе. Вигляд „пацифікації" був страшний. Штани, хоч нові і з дуже доброї матерії, на спині від ударів потріскали — задня часть тіла від крижей до колін вся сина аж чорна, а крім цього на спині на обох половинках дві рани від побоїв. Я положився до ліжка й пролежав цілий тиждень і хоч я потім встав, то ще майже два тижні не міг добре сісти, бо рани гоїлися дуже поволи.

Таксамо, як мене, скатовано в Підгайцях того незабутнього дня 23. вересня 1930 р. тридцять кілька наших громадян з інтелігенції, міщан і робітників і то зовсім без причини, хіба тільки за те, що є Українцями.

Це все, що я вище написав про те, як мене „пацифіковано", є щирою правдою. Маю на це свідків: лікарів, що мене лічили і инших людей — а врешті я то саме під присягою зізнав в суді. — Оттаке я пережив. Не забуду того до смерти. По селах Підгаєччини було ще гірше, бо там наші передові люди потерпіли не тільки фізично й морально, але також понищено богато майна так приватних людий, як і наших інституцій. Чи пишуть американські часописи про те все? Чи чув ти про ті трівожні дні, які ми тут переживали? Напиши, що в тебе нового та цікавого. Щиро здоровлю тебе і твою родину.

ЯК МИ ПОМАГАЄМО РІДНОМУ КРАЄВИ.

ЧЕСТЕР, ПА.

З віча на край.

На протестаційнім вічу, яке відбулося дня 16. листопада, зібрано $140.76, а по відтягненню видатків на суму $22.37, вислано до Обєднання $118.39 з таким призначенням: $50 на боєвий фонд, $25 на політичних вязнів, а решту на допомогу потерпівшим від ляцьких побоїв.

Жертвували: Тов. ім. Тараса Шевченка, від. 156 У. Н. С., $15; Тов. Запорожська Січ, від. 388 У. Н. С., $10; Союз Українок $10; Український Народний Дім $10; Т. Каспер $5; по $2: І. Ликус, Н. Рубас; І. Бобяк $1.50; по $1: С. Рубас, П. Баран, К. Друлик, Г. Лебіщак, А. Пастернак, Й. Петрик, В. Волянський, Ю. Єдинак, П. Саїдло, В. Пердак, Д. Харів, А. Лебіщак, Є. Василенко, П. Огар, О. Брингілевич, І. Михальцевич, Й. Мазур, П. Левицький, Копчак, Ю. Равлик, М. Єдинак, С. Липка, М. Федорів, Н. Гапій, В. Косик, І. Тиман, М. Коваль, В. Косик, С. Верещак, П. Рубас, Т. Сорока, Н. Бакалець, С. Бартіш, В. Терещенко, В. Крамницький, Т. Пастернак, К. Проць, Т. Звіжанська, А. Гачак, М. Сорока, П. Заплітний, С. Містурак, Зофія Рубаш, С. Чабан; П. Гливяк 75 ц.; по 50 ц.: Т. Угбан, Т. Годинка, С. Юрків, В. Трач, Ю. Лебіщак, А. Забитко, М. Комар, С. Козак, Р. Хвалюк, М. Стецик, М. Найда, Г. Коцопій, М. Юрків, Й. Фідик, З. Сало, М. Стецула, Р. Бревус, Й. Друлик, П. Пазюк, А. Равлик, М. Весоловський, Е. Друлик, Іл. Вовк, І. Гачак, А. Комар, Я. Василишин, П. Криворука, Г. Артимович, В. Ягла, Ю. Гачак.

Комітет.

НЕ ЗАБУВАЙТЕ ЗА СИРОТИНЕЦЬ-ЗАХИСТ У. Н. СОЮЗА

Пані: Кінець вашої повісти чудовий.
Письменник: А як сподобалися вам перші розділи?
Пані: Так далеко я ще не дійшла.

ПРОТОКОЛ

ПЯТОГО КОНҐРЕСУ ОБЄДНАННЯ УКРАЇНСЬКИХ ОРГАНІЗАЦІЙ В АМЕРИЦІ.

(5)

Звіт секретаря д-ра Л. Мишуги.

Як секретар Обєднання стою перед Конґресом у дивній ролі. Здаю звіт з такої діяльности, з якої я самий не є задоволений і з якої не задоволені мої товариші по праці. Бо ми дійсно замало зробили на протязі останніх трох літ, хоч плянували в десятеро більше. З проголошених у „Свободі" протоколів річних засідань і з відозв ви мали нагоду слідити за нашою діяльністю, а разом з тим орієнтуватися в тім, що ми хотіли осягнути, а чого не змогли осягнути. І щодо одного ви могли набрати певности, що доброї волі нам у нічім не бракувало, а бракувало тільки засобів і рук до праці. Самі знаєте, що це не легка справа запрягти американську іміґрацію до одного воза, який треба „забездурно" тягнути. Як би Обєднаннє було „коритом", то ми легко зібрали би коло нього найзавзятіших „степових отаманів". Але Обєднаннє не дає ніяких почестей, ніяких „джабів", ніяких парохій, а тільки вимагає постійного характеру, прямої лінії у національній справі й жертви. А це для многих не є нічим притягаючим. Але всетаки не є так зле з нашою іміґрацією, коли ми задля ідеї як такої таки зуміли згуртувати біля себе, як виказує останнє зіставлення жертв по громадах, аж 135 українських громад в Америці. Ми вже доконали того, що подавляюча більшість нашого активного громадянства зрозуміла потребу такої центральної інституції як Обєднаннє. Ви вже бачите, Шановні Делеґати, що що рік появляється менше закликів з боку Обєднання. За останній рік таки не видано ні одної відозви в справі жертв, бо не треба було. Громадянство мимо важких часів зложило цього року через Обєднання більше як іншими роками.

Наша праця обмежалася до допомоги Рідному Краєви і його оборони.

За послідні три роки, докінчивши акцію допомоги потерпівшим від повені, сконцентрували ми допомогову акцію в напрямі будови Дому Українських Інвалідів у Львові, допомоги Рідній Школі й боєвій акції.

На будову Дому Інвалідів докінчуємо збірку в сумі $30,000, яку наше громадянство обіцяло зложити як дар любови для наших борців-інвалідів. Бракує ще яких $2,000, які певно дозбираємо на протязі цього року. Та збірка принесла нам 119 стодолярових жертводавців, що є доказом, що навіть в найгірших часах безробіття можна числити на поважне число жертвенних одиниць і орґанізацій.

За ті гроші не буде можна вибудувати такого величавого дому, який ми бажали би мати. Невідрадне економічне положення рідного краю і безробіття в Америці не дають нам можности виставити на театральній площі у Львові величавий будинок, якого кошти самої будови виносили би $150,000. Терба буде мабуть задоволитися тим, що набудеться у самій середині міста обширну каменицю, за суму яких $60,000 і переробиться її для вжитку інвалідів.

Допомога боєвій акції зачалася на ширшу скалю від часу оборони Атаманчука й Вербицького, невинно засуджених польським судом на смерть. Вона продовжається далі й стає щораз більш популярною.

Рідна Школа вислала у своїм часі свого делеґата, котрому Обєднаннє допомогло в його роботі й нічим його не звязувало, щоби тим робом облекшити йому запомогову акцію серед тих, що звикли Рідну Школу критикувати, а нічого їй не давати.

Фінансовий звіт виказує точно всі жертви і цілі, на які ми їх вислали. Можна отверто сказати, що **кожда добра справа, звідки вона не походила би, знаходила в Обєднанню поперття.** І тому знаходимо у звіті жертви на пластунів, український шпиталь, реміснечі бурси, музей, захоронки і т. п.

За останні три роки зібрали ми на край $78,638.95, а за 8 літ істнування Обєднання — $162,229.20. Значить, за останні три роки зібрали ми майже половину того, що за попередних 5 літ. З того виходить, що таки ідемо вперед.

З політичної акції Обєднання піднесу те, що Обєднаннє забирало голос у всіх важних подіях, торкаючихся нашого національного життя. Воно давало свій вислів, як треба на ті події глядіти і як до них застосовуватися.

Коли **в 1928 р. виринула справа допомоги на вибори на українських землях під Польщею,** Обєднаннє зазначило, що не покладає ніякої надії на варшавський сойм, але є за допомогу й один виборчий фронт і за те, щоби наші посли пішли до Варшави, щоби з соймової трибуни компромітувати варварське відношення Польщі до Українців і інших поневолених Польщею народів.

Те наше становище стрінулося тут з ріжною критикою. А сьогодні при НОВИХ НАДХОДЯЧИХ ВИБОРАХ маємо вже один спільний бльок і згоду щодо допомоги виборчій акції. Коли прийшло до великого **майнерського страйку,** то Обєднаннє, хоч збирає головно жертви на край, почувалося до обовязку поперти і ту загально робітничу справу **відозвою,** а також жертвами.

В обороні Рідного краю заарранжовано масові протести. І так в 1928 р. вислано до Вашинґтону й до Ліґи Націй **меморіяли в справі Атаманчука й Вербицького,** як невинно засуджених на смерть, що було початком масових протестів, висиланих з масових віч, влаштовуваних по всіх місцевостях.

Другий раз вислано **меморіяли** до Вашинґтону, Ліґи Націй і німецького міністра справ закордонних Штреземана **в справі варварських нападів польської молоді у Листопадові дні 1928 р.,** коли то понищено друкарні, книгарні та порізано образи.

У звязку з **харківським процесом** вислали ми письмо до сенатора Бори з проханням о інтервенцію в справі суду над нашими культурними діячами. Ту просьбу переслали ми до **відома Ліґи оборони прав людини.**

Про всі ті злочини заговорила й **американська преса,** бо Обєднаннє наставало, щоби доконче довести до відома тої преси про терпіння рідного краю. Як на початки послідовної кампанії в тім напрямі, вислід можна вважати вдоволяючим.

Кірім того вислано ще до Ліґи Націй **протест у справі зачислювання українських іміґрантів між Росіян на т. зв. Нансенівських пашпортах.**

В останнім часі **розпочато протестаційну акцію в справі невинно засудженого на смерть Романа Біди, як і в злочинний підступний спосіб застріленого Покійного Юліяна Головінського.** Відповідні протести до Вашинґтону й Ліґи Націй будуть предложені тепер конґресови.

(Дальше буде)

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИНЕН НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИС „СВОБОДА".

ТАРЗАН СЕРЕД МАЛП.

(58)

„Мій хлопець", сказала Джейн голосно. Очи над нею засвітилися. „Так, се я, Тарзан, прийшов з праліса, за тобою, котра втекла від мене". Він додав зі злістю. Вони вийшли з полоси вогню. Вітер змінив напрям.

—o—

Огонь завернувся на спалені місця... Він повів її до свого авта. Скоро, легко вони їхали до табору. Нагло вона крикнула: „Тарзан, ах, по що ти прийшов?" — „Бо я тебе люблю" — відповів щасливо. „Ти моя"... Джейн закрила лице руками й заплакала.

—o—

Тарзана ждали нетерпеливо в таборі. Всі показували йому вдячність, всі висказували своє здивованнє й радість, що він прийшов до них. Вони говорили до пізної ночи, випитуючи Тарзана за всяку всячину й переживаючи наново свої пригоди в африканській гущавині.

—o—

Наконець розмова завернулася до нещасної скрині морських розбійників. Тарзан, обертаючися до батька Джейн, сказав: „Ваш скарб найдено". І він розповів історію скарбу. Всі були сильно здивовані, а ще більше, як він виняв банкову посвідку.

Бажаючи всім добраніч, Тарзан спитав професора, чи він пригадує собі похорон в африканській хатині. „Чи всі три кістяки були людські?" Батько Джейн подивився на нього уважно: „Ні", він сказав. „Найменший кістяк, який найдено в колисці, був малпячий. „Дякую", — сказав Тарзан тихо. Починало свитати.

—o—